

Stabiae - rímske mesto v Kampánii, ktoré bolo 79 po Kr. spolu s Pompejami, Oplontis a Herculaneom zničené počas výbuchu Vesuvu; pozri pompejské maliarstvo; *Titus Flavius Vespasianus Sabinus*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Stabiae>

<http://it.wikipedia.org/wiki/Stabiae>

stabil - konštruktivistické objekty Sandyho Caldera bez možnosti pohybu; pozri *mobil*, *objekt kinetický*; *Calder Alexander*

stadión - pôvodne antické cvičisko veľkých rozmerov s hľadiskom pozdĺžného tvaru o dĺžke 600 olympijských stôp/192 m; pozri *gymnasion*; *klasické obdobie antického Grécka*; *Olympia*

Olympijský stadión

stádo - pozri *hovädzí dobytok v umení*

stafáž - začleňovanie drobných postáv alebo ich skupín pre oživenie *krajinomaľby*; stafáž používaná aj ako meradlo hľbky priestoru alebo z kompozičných dôvodov; doplnková súčasť *pozadia*; typická pre tvorbu *Lorraina* (pozri *Louis Quatorze*); pozri *ideálna krajina*, *heroická krajina*

P. Brueghel st., J. de Momper II: Krajina s hradom a drevorubačmi (17.st.)

E. Allegrain: Klasická krajina so stafážou (17.st.)

W. Turner: Pobrežie s figurálnou štafážou (18.st.)

J. A. Lántz: Bratislava v 19. storočí – pohľad z juhu (kolorovaný lept, lakovanie, 1820)

sťahovanie duší - prevteľovanie duše

sťahovanie národov - tradičný názov pre obdobie od konca 4. do 6. storočia; začal pohybom starotureckých Hunov na západ a vyvolal posuny germánskych, slovanských a iných kmeňov; jedným z dôsledkov tohto pohybu bolo oslabenie rímskeho impéria, ktoré roku 476 skončilo zánikom Ríše rímskej

pozri *staromadarská kultúra, farbistý štýl, pletenec, karolínske umenie; mor* (Bergdolt); *almandin*

Bednaříková: označenie doby sťahovania národov pochádza z roku 1555 od historika W.Lazia; ako medzné dátu doby sťahovania národov sú spravidla uvádzané roky 375, keď približne Hunovia prekročili rieku Don, čím podľa antického zemepisného chápania prenikli do Európy

- rozsiahly presun germánskych a slovanských kmeňov, ktorý začal tlakom Germánov na hranice Rímskej ríše v 2. st. pr. Kr.; v 6. storočí pohyby Germánov ustali a aj postavenie Slovanov zostało nezmenené; francúzsky dejepis umenia toto obdobie zahrnuje pod *merovejské umenie*

<http://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A9pv%C3%A1ndorl%C3%A1skor>

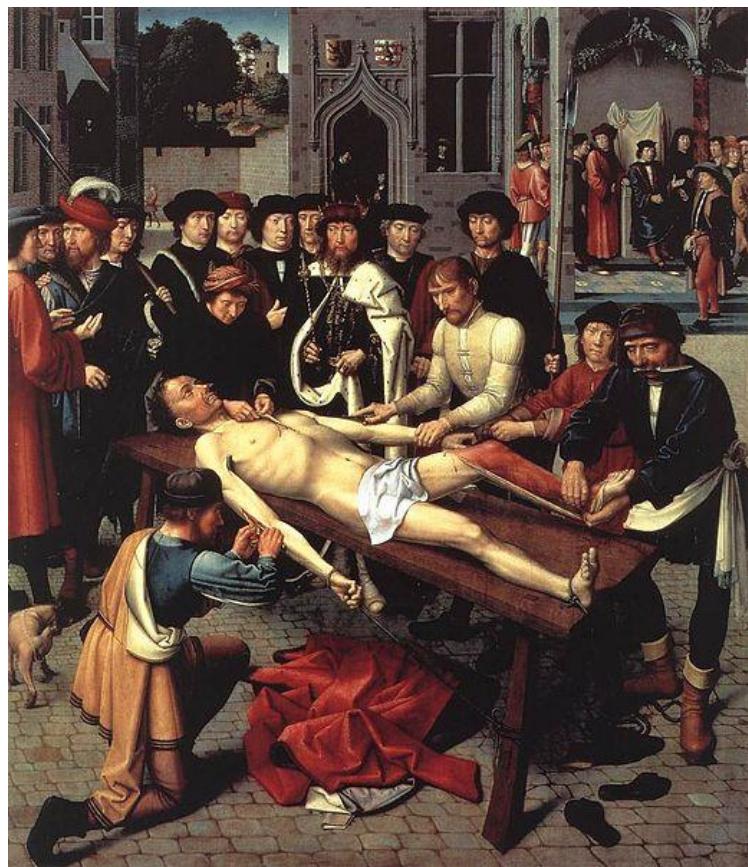
http://sk.wikipedia.org/wiki/S%C5%A5ahovanie_n%C3%A1rodov

sťahovanie z kože - dávno zaniknuté kultúry používali sťahovanie ľudí z kože za prostriedok mučenia a trestania; kožu človeka sťahovali zdĺhavo pre zachovanie celistvosti kože a človek pri tom zomieral nie na vykrvácanie, ale na zlyhanie srdca, nervovej sústavy a pre neuveriteľnú traumu; kým v minulosti slúžila ďalej koža ako trofej (*Indiáni*), predajný artikel alebo dizajnérsky doplnok (obdobie *nacizmu*), v súčasnosti ide skôr o činy šialencov; pozri *Marsyas, apoštol Bartolomej; koža; Xipe Totec; trest smrti*

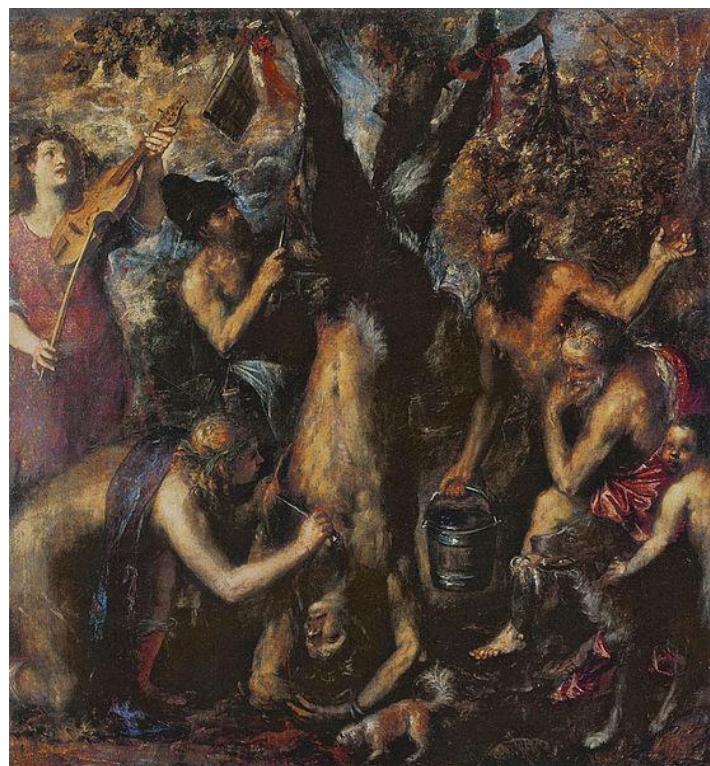
- v súvislosti s heslom *Velinas*: litovský boh podsvetia Velinas vyžaduje obete krutými spôsobmi, napríklad ženy v saune stiahne z kože

- v súvislosti s heslom *Xipe Totec*: v preklade – „nás pán stiahnutý z kože“; aztécky bol boh jari, obnovy života, prebudenia prírody, ktorého symbolom bola farba žltá; žltou boli pomaľované jeho obete, ktoré boli stiahnuté z kože, a kňazi slúžiaci Xipe Totekovi si ju na dvadsať dní obliekli

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=23

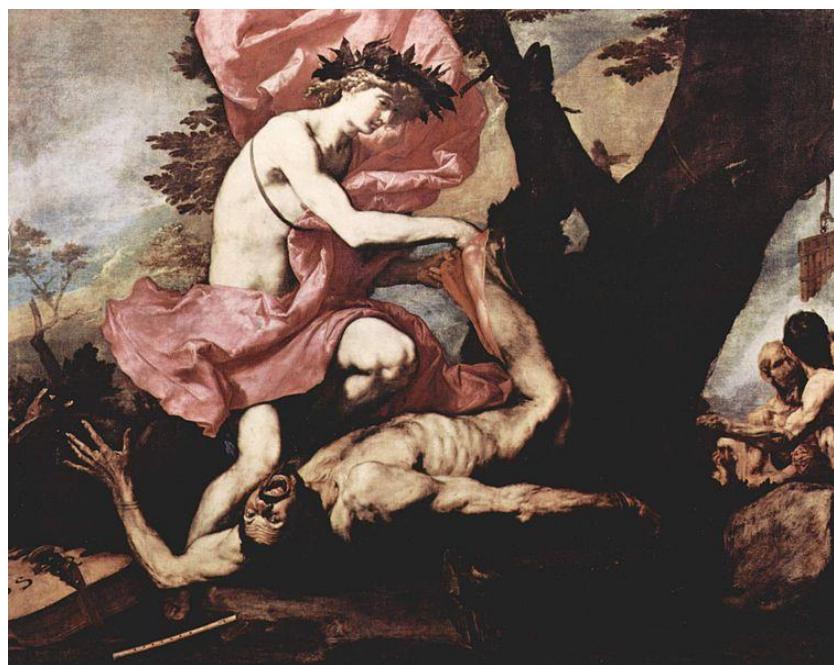
G. David: Rozsudok Kambysesa. Kráľ Kambyses a sudca Sisamnes (1498)

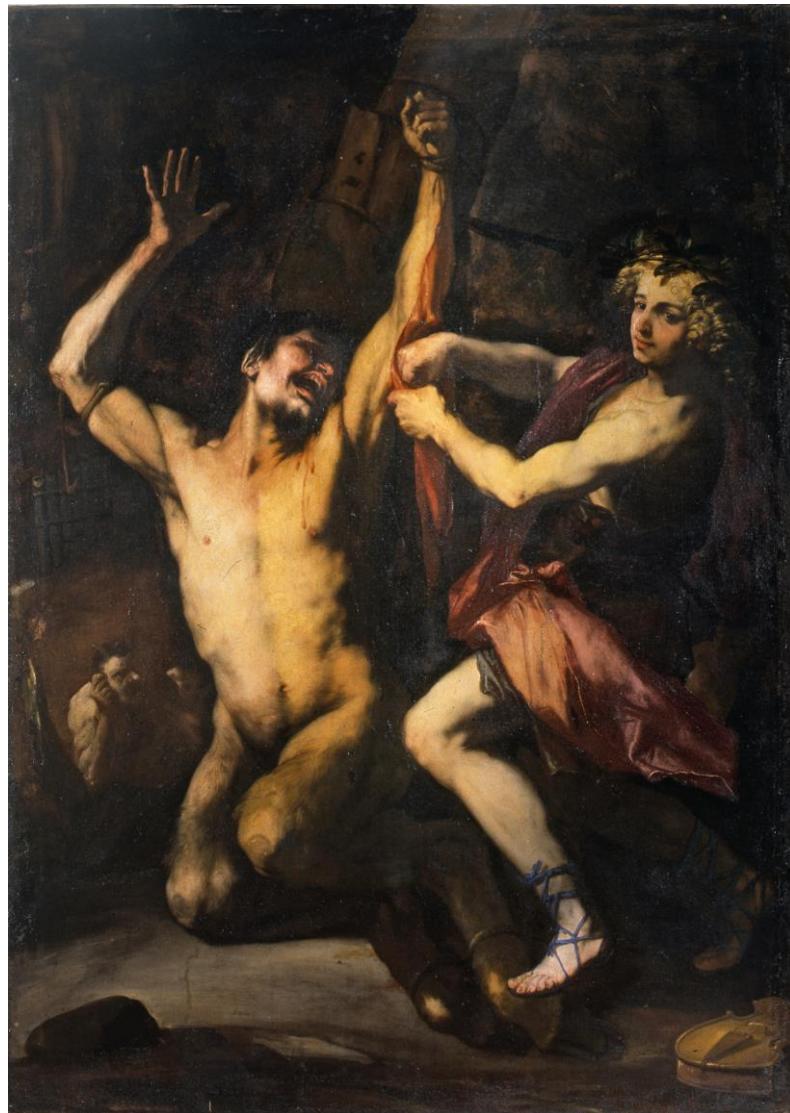
Tizian: Apolón a Marsyas (16.st.)

G. B. Tiepolo: Sv. Bartolomeus (16.st.)

J. de Ribera: Apolón a Marsyas (1637)

L. Giordano: Apolón a Marsyas (17.st.)

stalaktitová hlavica - *hlavica stalaktitová*

stalaktitová klenba - *klenba stalaktitová*

stála červeň FGR - Smith: alternatívny názov je *Naftol AS-D*; organický pigment (pozri farbivo organické); v indexe farieb pod názvom *Pigmentová červeň 112*; jasno červená; *opacita*: polopriehľadná; farba olejová, akryl

stála ružová - Smith: alternatívny názov pre červeň *chinakridonovú*

stála zeleň - zelen stála

Stalbemt Adriaan van - (†1662); flámsky barokový maliar

http://en.wikipedia.org/wiki/Adriaan_van_Stalbemt

https://www.google.sk/search?q=%D0%90%D0%B4%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BD-%D0%B2%D0%B0%D0%BD+%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B1%D0%B5%D0%BC%D1%82&es_sm=93&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=8XYOVdbwOIraaruHgsAH&ved=0CCgOsAO&biw=1857&bih=995

A. Van Stalbemt: Krajina s bájkou (1620)

A. Van Stalbemt: Krajina s horou (paysage animé, 1600-1640)

P. Brueghel II a A. Van Stalbemt: Triumf Dávida (1618-1619)

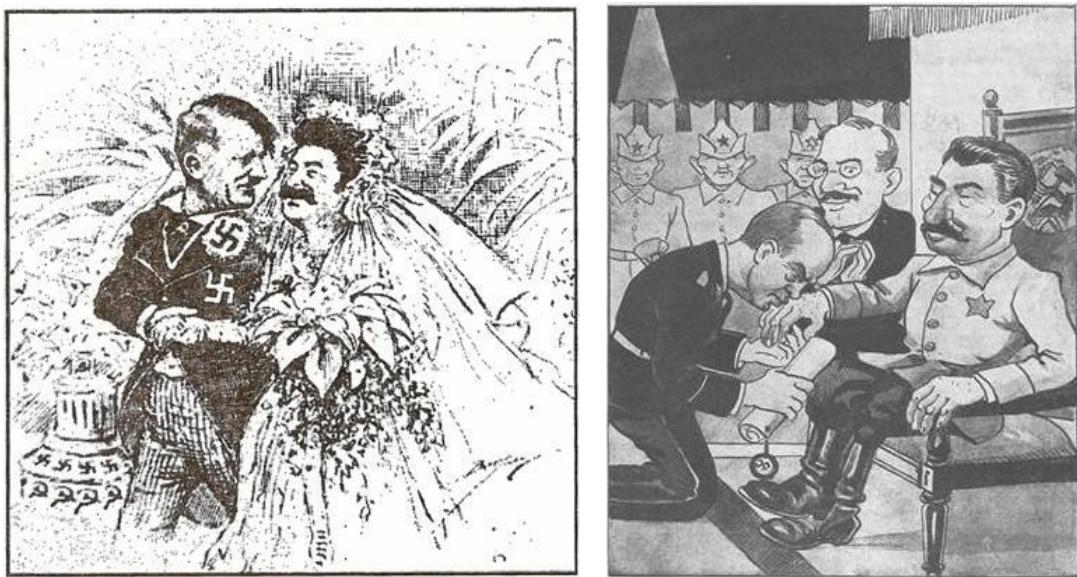
Stalin Josif Vissarionovič - (†1953); pozri *sorela, socialistický realizmus*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Josif_Vissarionovi%C4%8D_Stalin

https://www.google.sk/search?q=Stalin&espv=2&biw=1834&bih=995&tbo=isch&imgil=QO-5zFjV8YtRfM%253A%253BtPgko_c0AkIFM%253Bhttp%25253A%25252F%25252F102cherry_wu.weebly.com%25252Fanimal-farm-and-joseph-stalin.html&source=iu&pf=m&fir=QO-5zFjV8YtRfM%253A%252CtPgko_c0AkIFM%252C &usg=_ft_mUaGhKNo236KOzH7EHe71flU%3D&ved=0CJ4BEMo3&ei=TwNZVJHsJcTP7gbZqYGADQ#facrc_&imgdii_=&imgrc=qe1brlMaKifLM%253A%3B_uU5sPU2jWW-BM%3Bhttps%253A%252F%252Fwww.mtholyoke.edu%252Fcourses%252Fr schwart%252Fhist151%252FStalinPosters%252Fstalin_wedding.jpg%3Bhttps%253A%252F%252Fwww.mtholyoke.edu%252Fcourses%252Fr schwart%252Fhist151%252FStalinPosters%252Fstalin_posters.html%3B800%3B507

https://www.google.sk/search?q=Stalin&espv=2&biw=1834&bih=995&tbo=isch&imgil=QO-5zFjV8YtRfM%253A%253BtPgko_c0AkIFM%253Bhttp%25253A%25252F%25252F102cherry_wu.weebly.com%25252Fanimal-farm-and-joseph-stalin.html&source=iu&pf=m&fir=QO-5zFjV8YtRfM%253A%252CtPgko_c0AkIFM%252C &usg=_ft_mUaGhKNo236KOzH7EHe71flU%3D&ved=0CJ4BEMo3&ei=TwNZVJHsJcTP7gbZqYGADQ#facrc_&imgdii_=&imgrc=TanHmBNYtx8vdM%253A%3Bipd35w85M5nA0M%3Bhttp%253A%252F%252Fcdn.images.express.co.uk%252Fimg%252Fdynam ic%252F78%252F590x%252F22f36stalin1-379414.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.express.co.uk%252Fnews%252Fworld%252F379414%252FThe-son-Josef-Stalin-despised%3B590%3B350

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F:%D0%9F%D0%B0%D0%BC%D1%8F%D1%82%D0%BD%D0%BA%D0%B8%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%83>

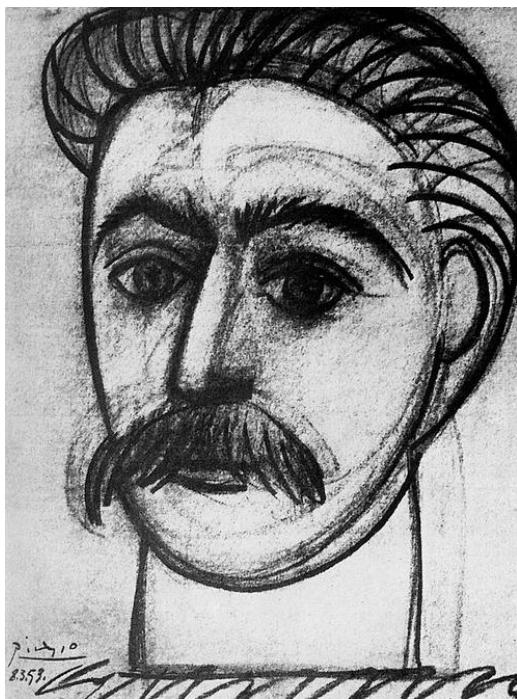
Dobová karikatúra k podpisu paktu Ribbentrop-Molotov
Hold Pruska Moskve (karikatúra, 1939)

Stalin a Hitler (dobová karikatúra)
Stalin a Hitler (dobová karikatúra)

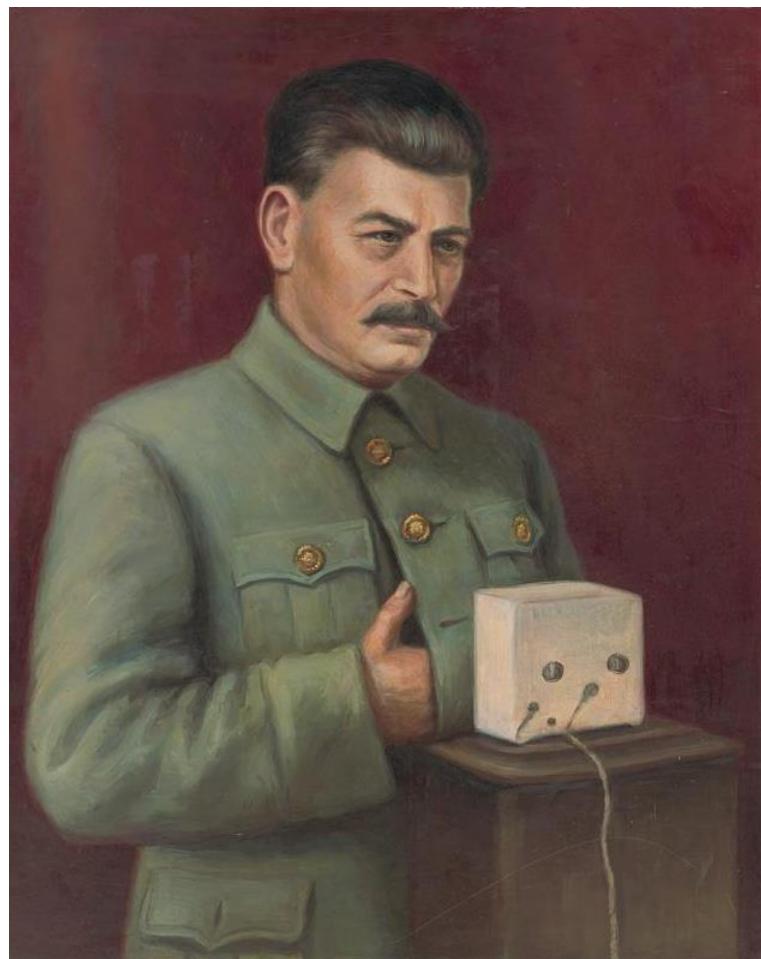
Stalin a Hitler nad svojou obeťou – Poľskom (dobová karikatúra)

P. Picasso: Stalin (1953)

P. Picasso: Na vaše zdravie, Stalin (1949)

V. Ruttkay-Nedecký: Portrét J. V. Stalina (sorela, okolo 1950)

stalinizmus - pozri *triumfalís, sorela, Stalin*

stalla - jednotlivé sklápacie sedadlo chórovej lavice po stranach chóru kláštora a kapitulných kostolov, určené ku spoločnej modlitbe duchovných; od susednej stally ho oddeluje *područka/accoudoir*; zadná stena stally je *dorsale*; vpredu pod stallou je *miserecordia*, ktorá pri sklopenom sedadle slúži ako opierka chrbta; vpredu je pultová časť s klekátkom; zvyčajne rezbou a vykladaním (pozri *intarzia, inkrustácia*)

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Stalla>

Gotická chórová lavica františkánskeho kostola v Toruni

Gotická chórová lavica katedrály Notre-Dame v Paríži (14.st.)

stálosť farby - stálosť pigmentu

stálosť pigmentu/stálosť farby - odpor pigmentu ku blednutiu na dennom svetle; pozri *farby nestále, svetelná stálosť, pigmenty nestále v alkalickom prostredí*

Smith: odolnosť pigmentu voči zmenám na svetle, najmä ultrafialovom; stálosť pigmentu závisí na jeho chemickej povahе, jeho koncentrácií a na prostredí, v ktorom je použitý (zásadité napr. v prípade *fresky*, prostredie s kyslými s plodinami apod.); vodné prostredie poskytuje menšiu ochranu ako prostredie olejové, koncentrácia pigmentu v *farbách akvarelových* je menšia ako vo *farbách olejových*

stálosť svetelná - termín používaný pri popísaní farieb a pigmentov, na vyjadrenie ich odolnosti proti vyblednutiu na dennom svetle; pozri *stálosť pigmentu, farby nestále*

stály karmín - karmín stály

stambha - sanksrt; v indickej hinduistickej a budhistickej architektúre voľne postavený *stĺp*, s *driekom* zakončeným nápismi alebo *reliéfmi*, s *lotosovou hlavicou*, na ktorej spočíva symbolická plastika, napr. *leva*; pozri *džiastambha*, *dhvadžastambha*, *indická architektúra*

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D1%85%D0%B0>

Stambha (Kirti, India)

stamnos – grécky στάμνος/stamnos, σταμνίον/stamníon, plurál stamnoi; širší staroveká grécka nádoba baňatého alebo guľovitého tvaru s krátkym širokým krkom a dvoma malými vodorovnými uchami; tvar sa vyskytuje po dobu 5.st.pr.Kr.; slúžil predovšetkým na skladovacích účely tekutín aj ovocia a iných pokrmov; pozri grécka keramika, grécke vázové maliarstvo, antická keramika

<http://en.wikipedia.org/wiki/Stamnos>

Odyseus a Sirény (attický červenofigúrový stamnos, 480-470pr.Kr.)

Maliar Polygnotos: Achilles zabíja Memnona (červenofigúrový stamnos, 450-420pr.Kr.)

Maliar Dinos: Mainady s thyrosom a tamburínami tancujú okolo idolu Dionýza ovenčeného vtvami (červeno figúrový stamnos, neskôr 5.st.pr.Kr.)

Herakles bojuje s Acheloom (červeno figúrový stamnos)

stamp art - v preklade – „pečiatkové umenie“; pozri *F. Pietrella; autorské techniky*

<https://www.google.sk/search?q=stamp+art&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiRivW2navKAhUDuhQKHWbYBesQsAQIGQ&dpr=1#imgrc=0DpNL-yg0RyhqM%3A>

https://www.google.sk/search?q=date+stamp+art&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjlwcaeoKvKAhVG0xQKHasyC_4QsAQIGQ

Pietrella Federico - (*?); mladý taliansky umelec; narodil sa v Ríme a teraz žije a pracuje v Berlíne; vytvára umenie pomocou niekoľkých rôznych metód zahrňajúcich živicu, baterky, fotokópie a ďalšie nájdené predmety, ale najnápadnejšie pre mňa sú tieto krásne obrazy vytvorené s dátumom pečiatok; pozri *stamp art, autorské techniky*

<http://www.thisiscolossal.com/2012/01/date-stamp-paintings-by-federico-pietrella/>

F. Pietrella: Stampart

stamp paitnig - angl. – „pečiatková maľba“;

stan - pozri *pavilón*

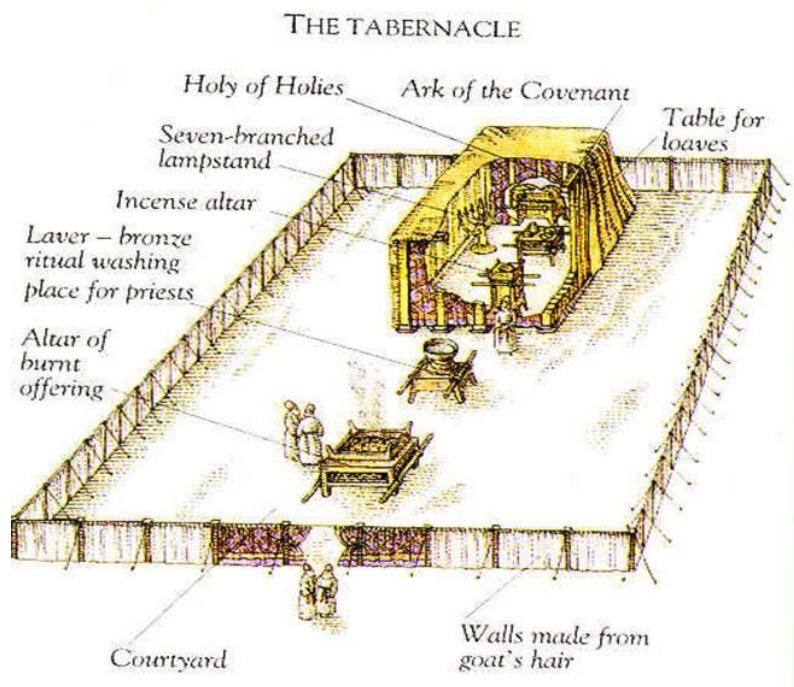
stan kráľovský - kráľovský stan

stan stretávania sa - Nový biblický slovník: prenosná svätyňa, v ktorej Boh prebýval uprostred svojho ľudu pri putovaní púšťou; po obsadení Kanaánu postupne stál v Šíle, v Nóbe a v Gibeóne; nakoniec ho dal Šalamún preniesť do chrámu v Jeruzaleme (pozri Šalamúnov chrám); tento prenosný príbytok obsahoval kamenné dosky so zmluvou (pozri Dekalog, archa zmluvy); o materiáli, ktorý sa používal na jeho stavbu hovorí Exodus (25,3-7); z kovov sa používala med' a farba bola purpurovo-fialová (alebo modrá); v prípade baranej kože (alebo kozej srsti) išlo zrejme o kožušinu duonga; pozri *olej 3* (Becker)

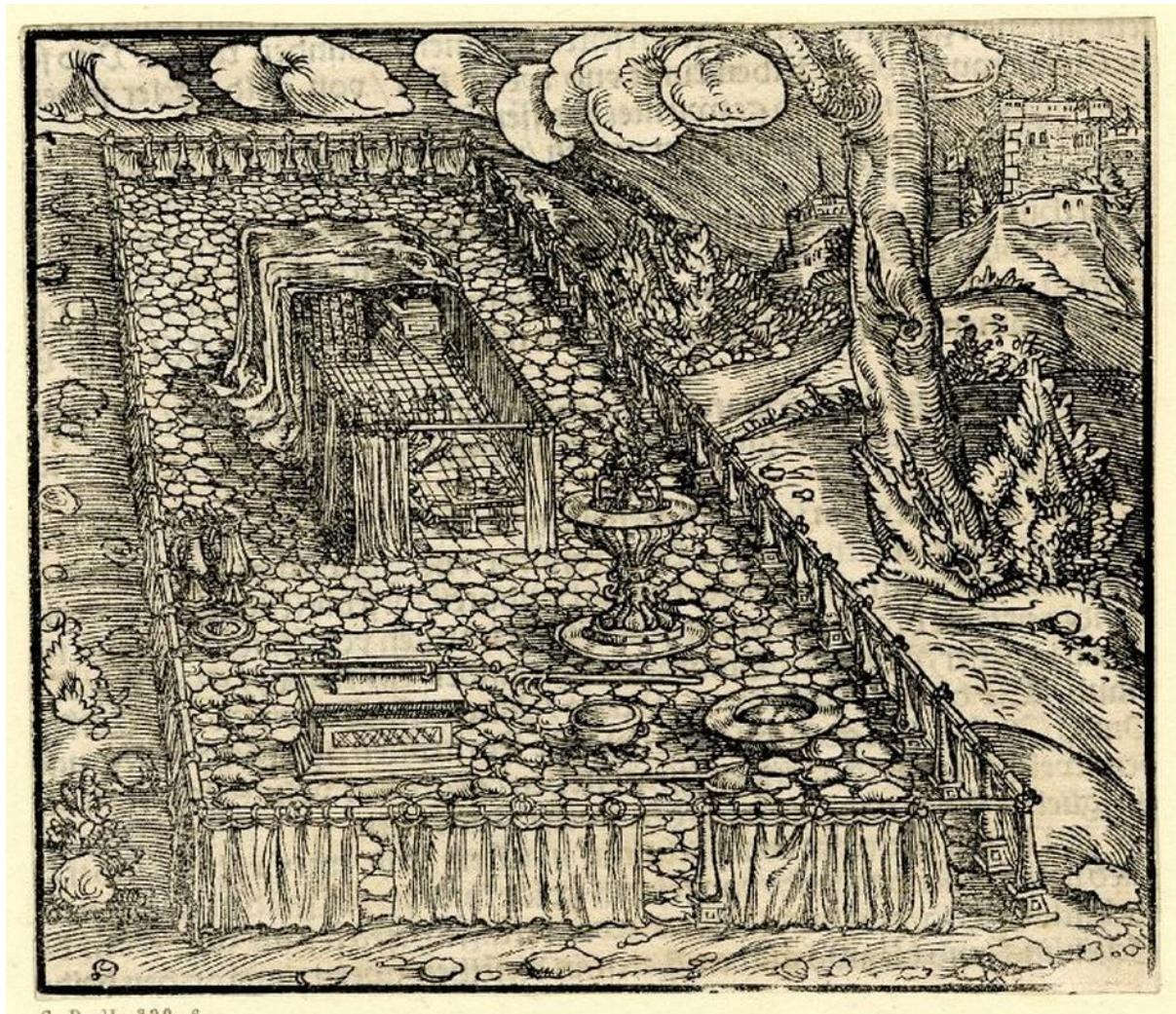
-starožidovský prenosný chrám, zbudovaný podľa vzoru zjaveného Mojžišovi na hore Sinaj; miesto určené duchovnému kontaktu s Jahve, kde sa prejavovala božská moc; podľa jednej z verzií sa do stánku uchyl'oval Mojžiš a z neho neodchádzal Jozue; podľa starozákonného popisu sakrálna stavba, v ktorej bola uchovávaná archa zmluvy; po vystavaní Šalamúnovho chrámu stratil náboženský význam

-po odchode z Egypta, kam Izraeliti utiekli z Palestíny pred hladomorom, žili v istý čas oblasti Vádí Tumilát; počas putovania púšťou plnil úlohu chrámu Stan stretávania sa (hebr. miškan), označovaný aj ako miškan ha-edut – „miesto svedectva“; bola to prenosná stavba podobná jurte, ktorá vyhovovala ich nomádskemu spôsobu života; stavbu svätyne dostal na starosť Judejec Besaleel/Besai a Danovec Oholiab/Oliaba a ich remeselníci (Exodus 31,2); svätyne však nemala byť iba dielom ľudským a bola výkonným nástrojom Božej spásy; biblický popis je sice veľmi dlhý, avšak málo prehľadný a často i nejasný; rekonštrukcie bádateľov sa nezhodujú; vzorom pre opis bol zrejme text 1Kráľov (6), ktorý sa týka jeruzalemského chrámu; v čase písania pasáže v Exodus (historický úsek 2.pol.13.st.pr.Kr.; písaná podoba 8.-2.st.pr.Kr.), bolo obdobie putovania púšťou idealizované, rovnako ako samotná svätyňa miškan; základ svätyne miškan tvorila prenosná drevená konštrukcia; Stan stretávania mal presne určené stavebné články a rozmetry, ktoré podrobne, ale bez vysvetlenia symboliky, udáva Exodus; kryt svätostánku pozostával z desiatich pruhov jemného ľanového plátna fialovej, nachovej a karmínovej farby s votkanými

obrazmi *cherubov*; každý pruh bol 28x4 lakte veľký (hebrejský laket = 44,5cm); dva kusy sa vždy zošili a spájali päťdesiatimi zlatými sponami (*Exodus 26,1-6*); plátenná časť stavby bola upnutá lanami k štyrom kolom; celú stavbu ešte zakrývalo jedenásť huní z kozej kožušiny patričných rozmerov, spojených medenými sponami; ďalšiu vrstvu tvorila prikrývka z baraních koží zafarbených načerveno a z jazvečej kože (*Exodus 26,11*); kožušinová časť stavby sa operala o drevené rámy jadot s priečkami na spôsob rebríka; spodná časť rámov bola opatrená striebornými pätkami; vnútro chrámu pozostávalo z dvoch častí, prednej ha-kodeše a zadnej, ktoré od seba oddelovala opona parochet, utkaná z rovnakého materiálu, farby a vzorov ako stanová plachta. Opona bola upevnená na štyroch pozlátených akáciových stĺpoch s hlavicami; v zadnej časti sa nachádzala veľsvätyňa kodeš ha-kodašim - vlastný príbytok boha Jahve (*Levitikus 16,2*); toto svätošväté miesto bolo označované aj ako miškan ha edut – „sídlo svedectva“; pri vchode Stanu stretávania visel na piatich pozlátených akáciových stĺpoch s bronzovými pätkami plátenný záves rovnakej farby ako parochet, iba bez cherubov; vo veľsvätyni sa nachádzala *archa* (*Exodus 25,10-12*), prikrytá príkrovom kapporet, ktorý nebol vrchnákom, ale slúžil na kropenie krvou obete zmierenia: uzaváranie zmluvy medzi Jahvem a Izraelitami prebiehalo rovnakým spôsobom ako medzi starovekými ľuďmi (*Genezis 15,7; 21,27; 31,44*); zväzok sa stal pevným, keď sa obe stránky zmluvy pokropili krvou obetovaných zvierat; archa v tomto prípade predstavovala Boha

Prierez Stanom stretávania sa (rekonštrukcia)

H. Brosamer (rytec) a Michael Lotther (tlač): Stan stretávania sa (drevoryt, 1536)

Stan zmluvy a šelma z priepasti - Stan zmluvy a šelma z priepasti, ktorý sa objavuje v Beatových rukopisoch a má vlastnú ikonografiu, je starším variantom *Chrámu Božieho na nebi* (11,1-7); oba sú epizódou kapitoly *Zmeranie Božieho chrámu* (11,1-14)

(11,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). (Beatus Facundus, 1047)

(11,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). Stan zmluvy. Šelma z prieplasti (Beatus d'Urgell, r. 975)

(11,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). Stan zmluvy. Šelma z prieplasti (Beatus Facundus, 1047)

(11,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). Stan zmluvy. Šelma z prieplasti (Beatus Arroyo, 1.pol.

13.st.)

stan znakový - znakový stan

stance - 1.v básnictve osmiveršová sloka z jedenástislabičných veršov, rýmovaným spravidla abab abcc

2. vo výtvarnom umení pozri *Raffaelove stance*, fresky vo Vatikánskom múzeu/Musei Vaticani

Stanza della Segnatura vo Vatikáne (pozri *opus alexandrinum*)

Raffael: Aténska škola (Stanza dell'Eliodoro vo Vatikánskom paláci)

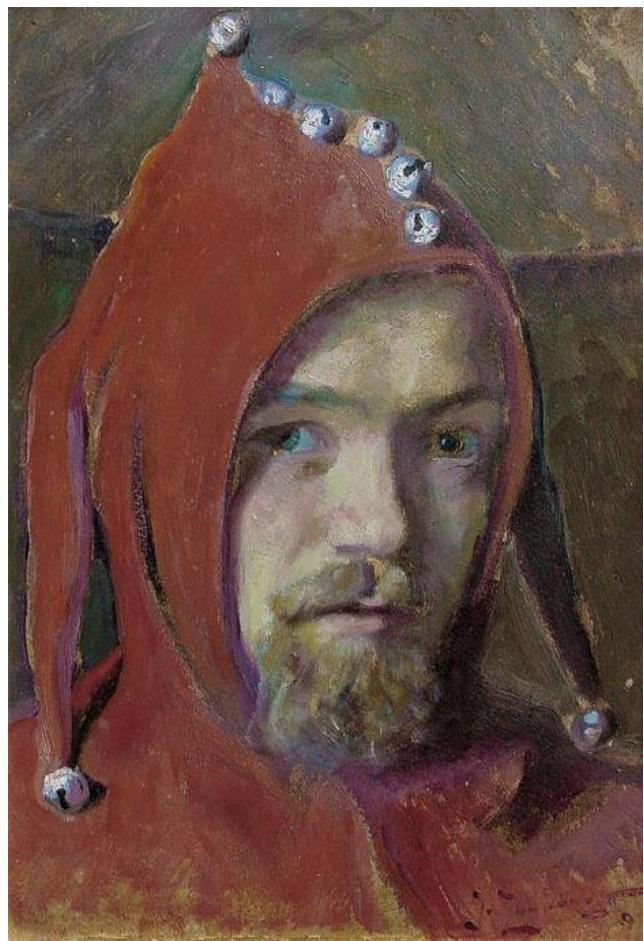
Stretnutie pápeža Leva Veľkého a Attilu (freska, Stanza dell'Eliodoro vo Vatikánskom paláci, 1514)

Stańczyk - (†1560); najslávnejší dvorný šašo v poľskej histórii; žil na dvore troch poľských kráľov: Alexandra, Žigmunda I. a Žigmunda Augusta; na rozdiel od šašov z iných európskych dvorov, Stańczyk bol vždy považovaný za oveľa viac ako obyčajného zabávača; o jeho živote sa veľa nevie a jeho osoba sa stala legendou; je spomínaný ako muž veľké inteligencie a politický filozof obdarovaný impozantným rozhl'adom o súčasnej a budúcej situácii Poľska; využil svoje právo kritizovať a varovať svojich súčasníkov pomocou satiry; jeho vtipné poznámky často sa týkali súčasných politických a dvorných pomerov; poznámky a vtipy Stańczyka boli zachované mnohými súčasnýkmi, spisovateľmi a historikmi, vrátane Łukasza Gornicka, Jana Kochanowskeho, Marcina Kromera a Mikołaja Reja, ktorí ho chválili pre boj s pokrytectvom v mene pravdy; niektoré zdroje dokonca idú tak d'aleko, že ho nazývajú „osobným priateľom Marcina Kromera, v boji proti biskupom; v šesťdesiatych rokoch 19.st. v západnej časti Haliče bola vytvorená poľská politická skupina, ktorá sa usilovala o väčšiu slobodu poľského obyvateľstva v rámci rakúskej okupácie; organizácia s nazvala podľa mena šaša Stańczyk

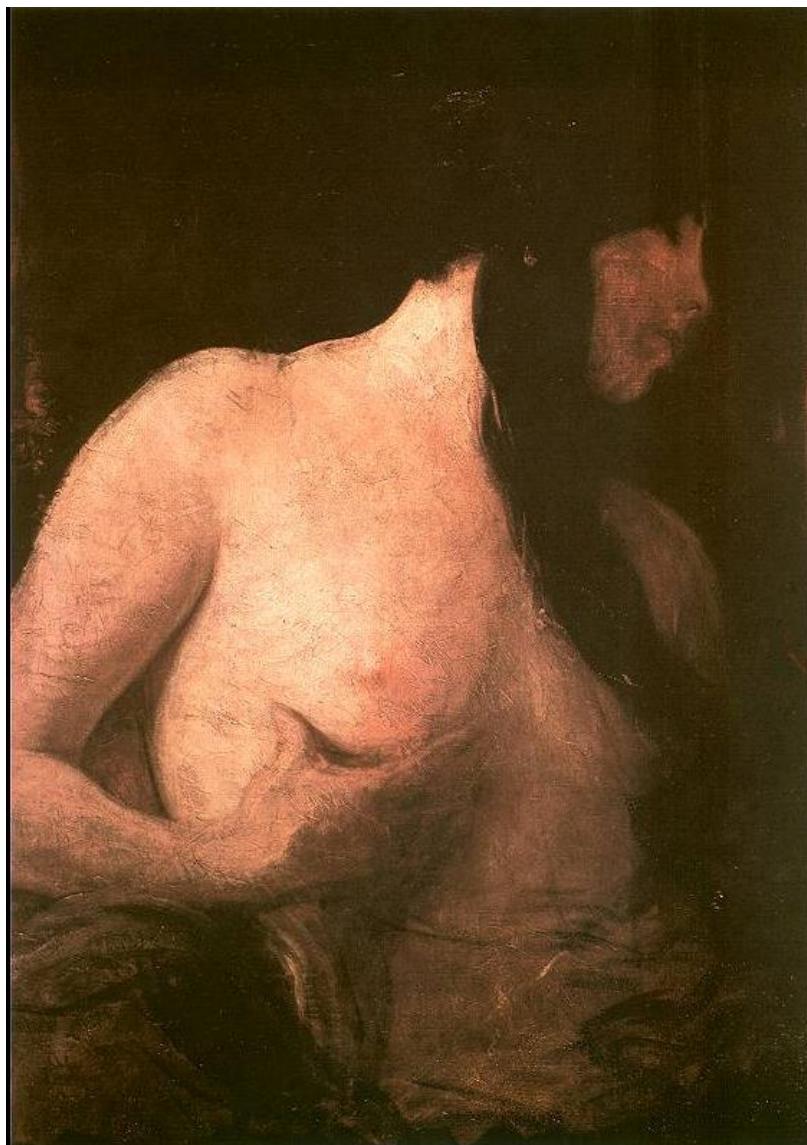
<http://en.wikipedia.org/wiki/Sta%C5%84czyk>

J. Matejka: Šašo Stańczyk (1862)

F. Žmurko: Autoportrét ako Stańczyk (1890)

F. Žmurko: Čierne vrkoče (1907)

standarta - slov. štandarda

Stanetti Dionýz Ignác - (†1767); významný sliezsky barokový sochár, činný na území stredného Slovenska; biografické dátá z jeho mladosti sú neúplné; vzhľadom na jeho meno sa mu pôvodne prisudzoval taliansky pôvod a jeho dielo sa spájalo s dielom jeho menovca, viedenského dvorského sochára Johanna Stanettiho (†1725); na základe umeleckohistorického bádania sa vie, že sa narodil v Dolnom Benešove nedaleko Opavy ako jeden z troch synov kapitána Jána Pavla Staneticha, hospodárskeho správcu miestneho panstva; jeho bratia Anton a František tiež boli sochármi; umelecké vzdelanie nadobudol pravdepodobne v Rakúsku a Sliezsku; prvý hodnoverný údaj o jeho pôsobení na Slovensku pochádza z roku 1741 v súvislosti s prácamu v piaristickom Kostole Najsvätejšej Trojice v Prievidzi, počas ktorých nadviazal dlhorocnú plodnú spoluprácu s viedenským maliarom, usadeným v nedalekej Banskej Štiavnici, Antonom Schmidtom; v roku 1745 sa definitívne usadil v Kremnici, kde sa aj v tom istom roku oženil; získal mestské občianstvo a časom tu založil sochársku dielňu; k Stanetimu vrcholným dielam patrí sochárska výzdoba dvoch unikátnych pamiatok na strednom Slovensku – *Trojičného stĺpu* v Banskej Štiavnici a *Trojičného stĺpu* v Kremnici; jeho diela a diela z jeho okruhu uvádzané aj pod heslom *Slovenský rezbár z polovice 18.storočia, Slovenský rezbár z 3. tretiny 18.storočia*; pozri *slovenskí sochári, slovenskí rezbári*

https://sk.wikipedia.org/wiki/Dion%C3%BDz_Ign%C3%A1c_Staneti
<http://www.webumenia.sk/autor/9857>

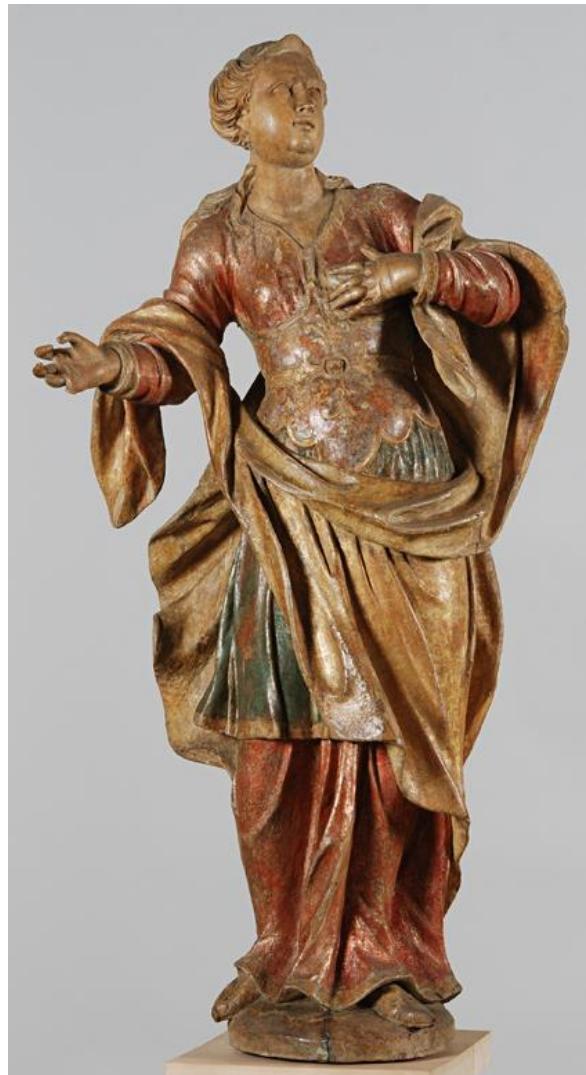
http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.P_1839

D. I. Stanetti: Trojičný stĺp v Kremnici (morový stĺp Najsvätejšej Trojice, 1765-1772)

D. I. Stanetti: Hlavica Trojičného stípu v Kremnici (1765-1772)

Okruh D. I. Stanettiho: Svätec (ľavá strana neznámeho stredoslovenského oltára, pendant, 1750-1800)

Okruh D. I. Stanettiho: Svätica (ľavá strana neznámeho stredoslovenského oltára, pendant, 1750)

Okruh D. I. Stanettiho: Svätec (1770-1800)
Okruh D. I. Stanettiho: Svätica I (1750)

Okruh D. I. Stanetti: Sv. Alžbeta (pozlátená drevorezba, 1770-1800)

Okruh D. I. Stanetti: Svätica - anjel svetlonos (drevo, 1762-1764)

Okruh D. I. Stanetti: Sväтика - anjel svetlonos (drevo, 1763)

sv. **Stanislav** - kresťanský svätec a mučeník (†1079); krakovský biskup, popravený Boleslavom II. Smelým; kanonizovaný v 13.st.; jeho atribútom je orol

http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_Stanislav

http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_Stanislav

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%81%D0%B%D0% B%D0% B0%D0% B2_%D0%A9%D0% B5%D0% BF%D0% B0%D0% BD%D0% BE%D0% B2%D1%81%D0% BA%D0% B8%D0% B9

http://hu.wikipedia.org/wiki/Szent_Szániszl%C3%A1

http://ca.wikipedia.org/wiki/Estanislau_de_Crac%C3%B2via

http://en.wikipedia.org/wiki/Stanislaus_of_Szczepan%C3%B3w

stánok zmluvy - *archa zmluvy*

stanová strecha - *strecha stanová*

stanová strecha lomenicová - *strecha skladaná*

Stanzione Massimo - (†1658); taliansky maliar; pozri *talianski maliari 17.st.*

http://ca.wikipedia.org/wiki/Massimo_Stanzione

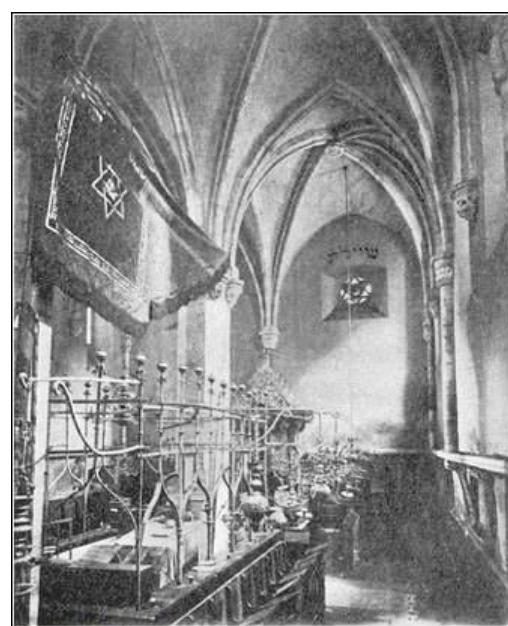
M. Stanzione: Sv. Anežka (1635-1640)

Stará ríša - obdobie egyptských dejín v rozmedzí 2778-2263 pr.Kr. alebo 3200-2400 pr.Kr.; pozri *egyptské umenie; fénix, trasochvost*

Stará Role - továreň na výrobu Karlovarského porcelánu, založená 1814 (výroba kameniny); 1838 premenená na porcelánku úžitkového empírového riadu zdobeného meditlačou, ďalej výroba porcelánových figúrok a figurálnych nádob; značka: meno mesta a tlačené iniciály majiteľa

Stará synagóga (v Prahe)/Staronová synagóga - Dudák v súvislosti s klenbou rebrovou päťdielnou: používaná celkom výnimočne (Stará synagóga v Prahe); údajne preto, aby sa v modlitebni Židov neobjavil typický kríž štvordielnej rebrovej klenby); pozri *synagóga, Praha*

http://cs.wikipedia.org/wiki/Staronov%C3%A1_synagoga

Päťdielna rebrová klenba Staronovej synagógy
Interiér Staronovej synagógy (dobová fotografia)

Staronová synagóga v Prahe

stará tlač - tlač stará
Stará Veľká - pozri Slovensko

O. Ivan: Stará Veľká (1956)

tzv. stará záhrada - pozri epikurejská škola

Stará zmluva - Starý zákon

stará žena, starena - v minulosti vo všeobecnosti bola vo veľkej nemilosti pre podozrenia z *mágie* a čarovaní; často, zrejme aj pre svoj odpudivý vzhľad kontrastujúci s niekdajšou fyzickou krásou a príťažlivosťou, bola priamo považovaná za potenciálnu *čarodejniciu*, v čom sa súčasne odrážal stredoveký pohľad na ženu ako hriešnicu (pozri *Eva, dedičný hriech*); ten zasa mal svoje korene v biblickej mytológii, ale aj v myzogýnstve ranej *cirkvi* usilujúcej sa vylúčiť ženy zo spravovania cirkevných zborov, hoci z evanjeliových textov jasne vyplýva, že ženy mali v ježišovskom spoločenstve nezanedbateľné miesto a často boli prvé, ktorým Ježiš venoval pozornosť alebo ktoré boli účastníčkami jeho zázračných zjavení (pozri napr. *Zmŕtvychvstanie Ježiša, Noli me tangere*)

a d.).; na stredovekých obrazoch starú ženu často vidieť v úlohe pomocníčky pri intrigách a vražde; vdľačným motívom je stará žena v úlohe *kupliarky* (pozri *prostitúcia*); pozri *babka*, *baba Jaga*

A. Veneziano: Stará žena sa blíži k hrobu (memento mori, 1528)

A. Dürer: Matka
A. Dürer: Matka

M. Stom: Samson a Dalila

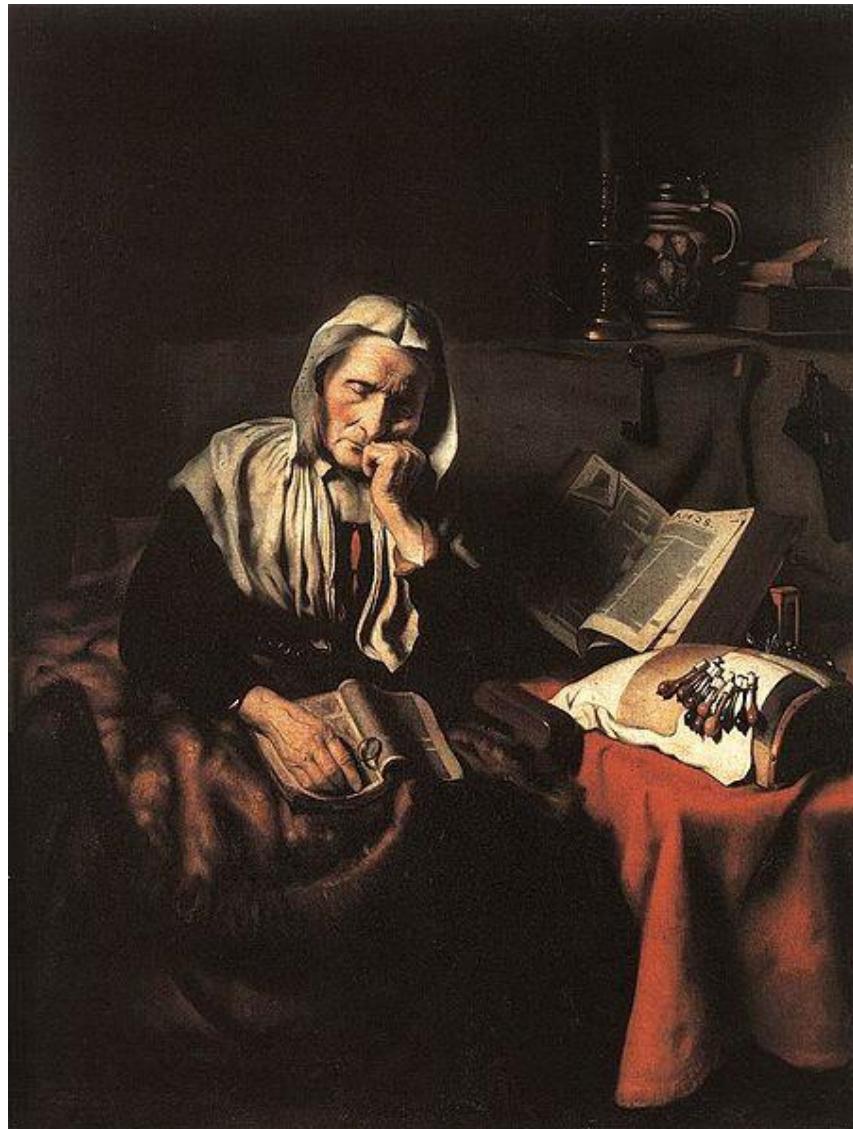
D. van Baburen: Kupliarka (17.st.)

D. Velásquez: Starena pražiacaca vajce (1618)

H. Goltzius: Vertumnus a Pomona (1613)

N. Maes: Driemajúca stará žena (1656)

L. Jacobsz: Stará žena hrá na flautu (17.st.)

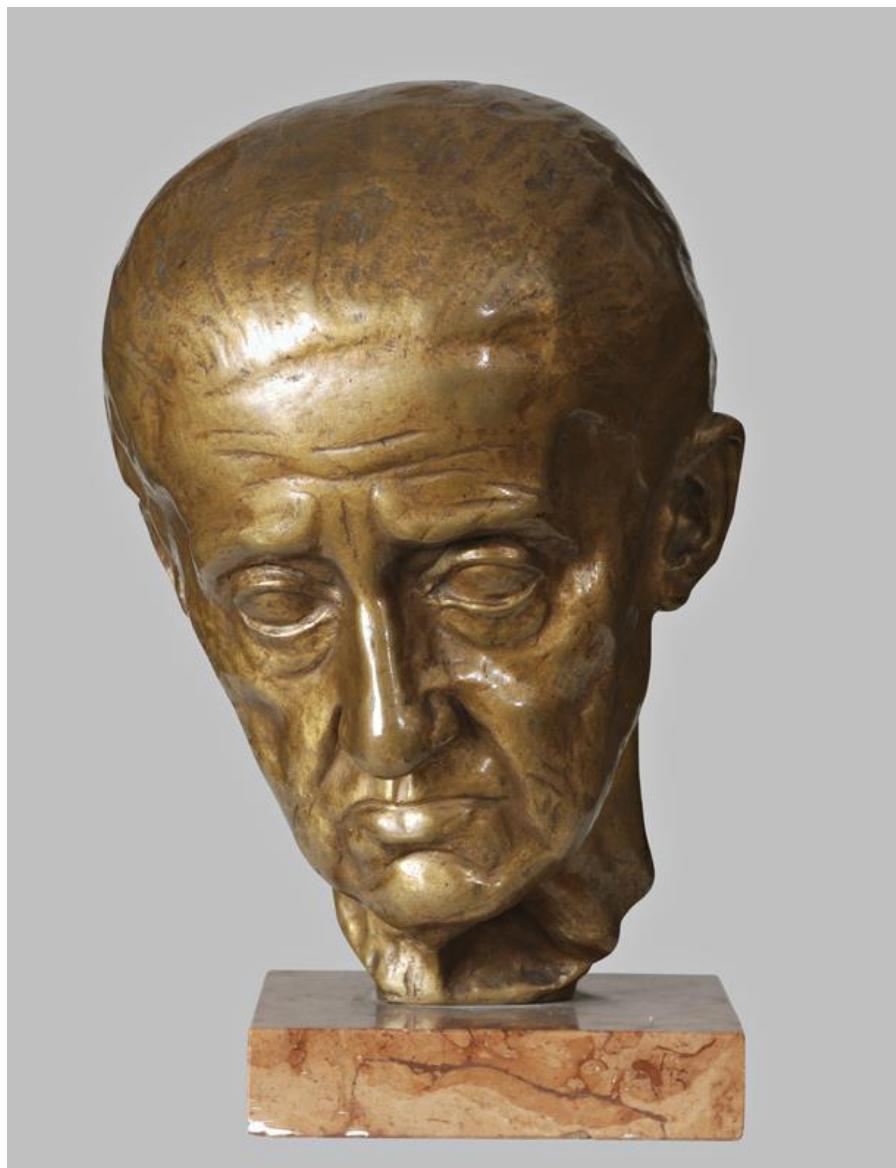
P. Della Vecchia: Tri stareny s lebkou (1625)

L. Corinth: Čarodejnice (1897)

A. Gierymski: Židovka predávajúca pomaranče (1880-1881)

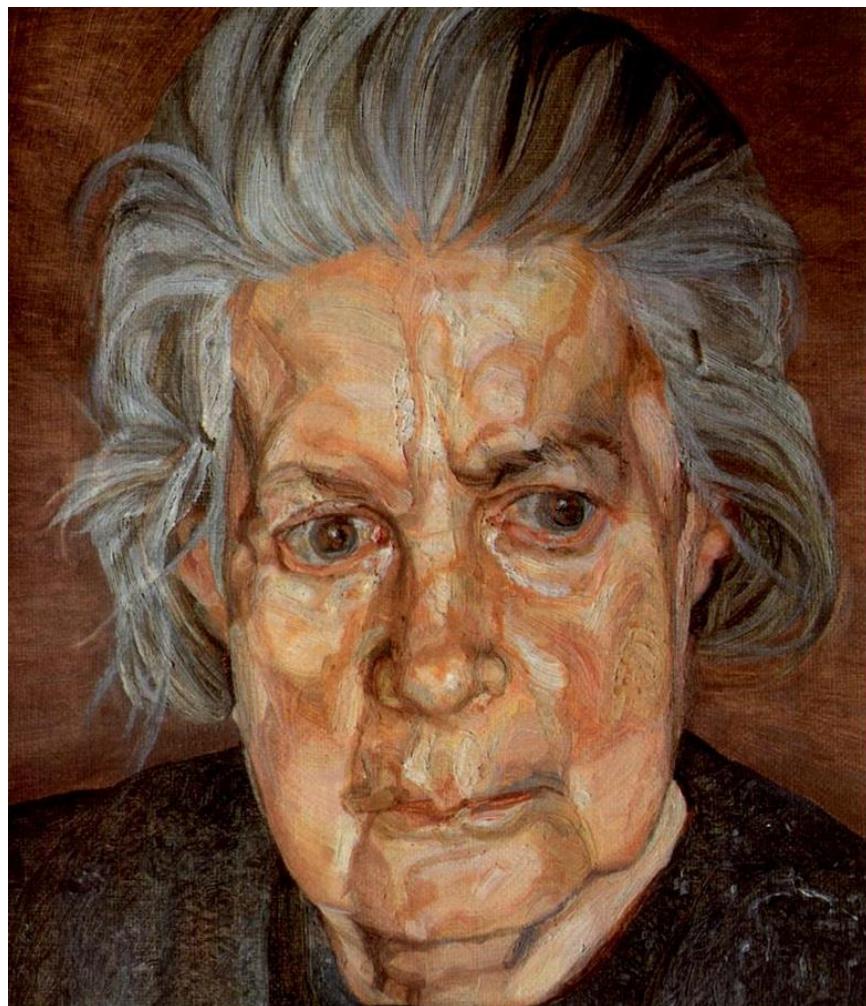
P. Bán: Hlava matky (1932)

J. Jakoby: Stará modelka (1933)

F. Rajecký: Chvíľa oddychu (1965-1980)

L. Freud: Maliarova matka II (1972)

tzv. starci - pozri *abba 2, gerónes*

starčevská kultúra - neolitic kultúra na Balkáne (Starčev pri Belehrade) zo 6.tis.pr.Kr., anatólsko-predoázijskeho pôvodu; význam pre osídlenie v Karpatskej kotline; maľovaná keramika

tzv. staré farby - v stredovekej *iluminácii* (pozri *Jenský kódex*) tlmené a *harmonické farby* s kladným významovým posolstvom v protikladu k tzv. *novým farbám* (pestrým)

Staré hrobky - obdobie *japonského umenia* od 2.st.pr.Kr., pod čínskym vplyvom: mohylové *hrobky* s hlinenými plastikami *haniwa*

Staré povesti české - pozri *české báje*

http://cs.wikipedia.org/wiki/Star%C3%A9_pov%C4%9Bsti_%C4%8Desk%C3%A9

starec - *starý muž*

starena - *stará žena*

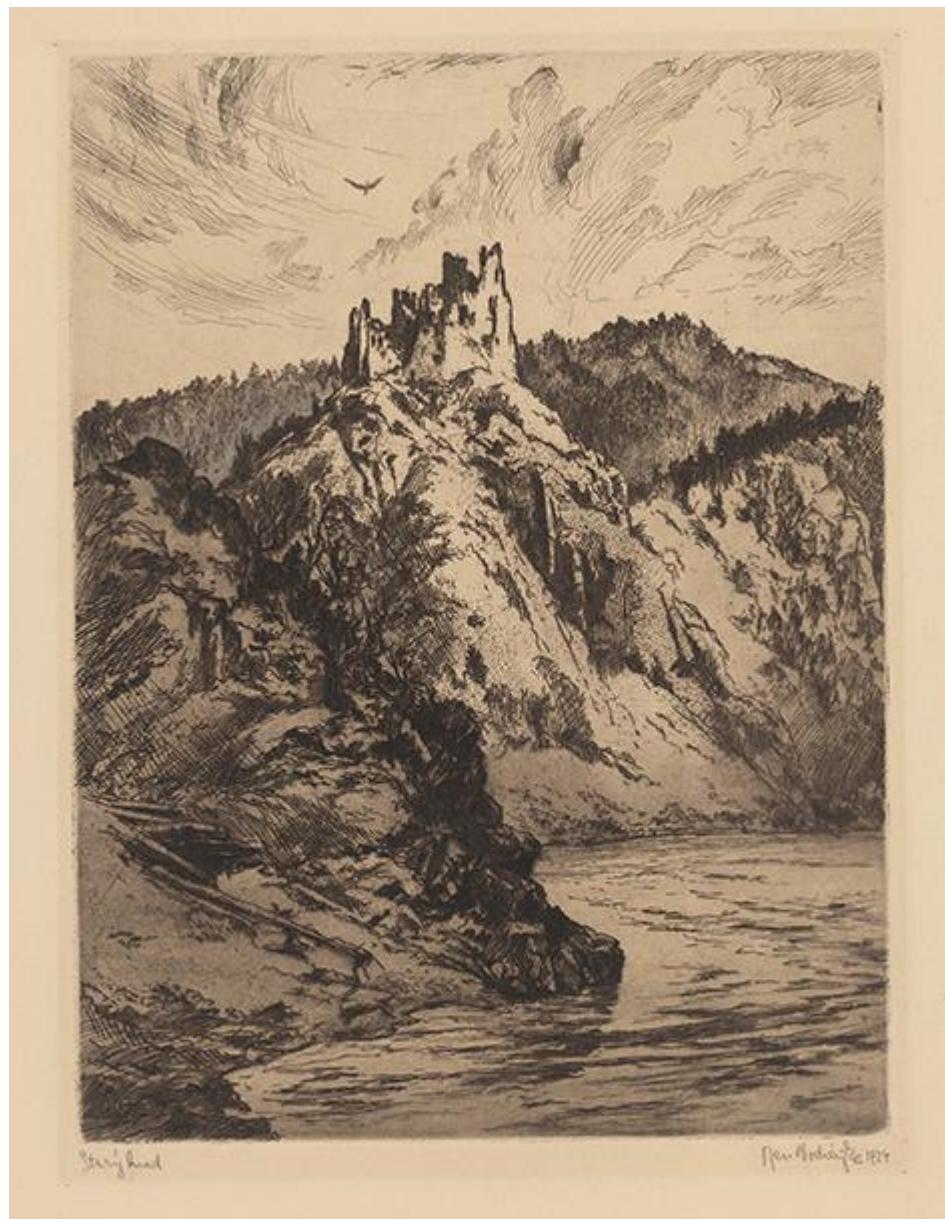
Starhrad - pozri *Strečno (hrad)*; Slovensko

J. Vodrážka: Starhrad (lept, 1964)

J. Vodrážka: Strečno v Polome (lept, 1964)

J. Vodrážka: Starý hrad (lept, 1930-1938)

M. Pošar: Strečno (1973)

P. J. Kern: Strečno (1930)

starina - staré veci manufaktúrnej výroby (mlynčeky, mažiariky, kuchynské úžitkové predmety alebo smaltované hrnce), ktorých sa v minulosti objavilo viac; nie sú *starožitnosťami*, ktoré sú naopak neopakovateľnými *artefaktmi*, výsledkami ručnej výroby; napriek tomu sa dnes objavujú v starožitníckych obchodoch; väčšinou sa však objavujú na tzv. „*blšom trhu*“

I. Vychlopen: Príhody starinárky

starinárstvo - čes. *vetešnictví*; obchod so *starinami*; pozri *umelecký obchod*

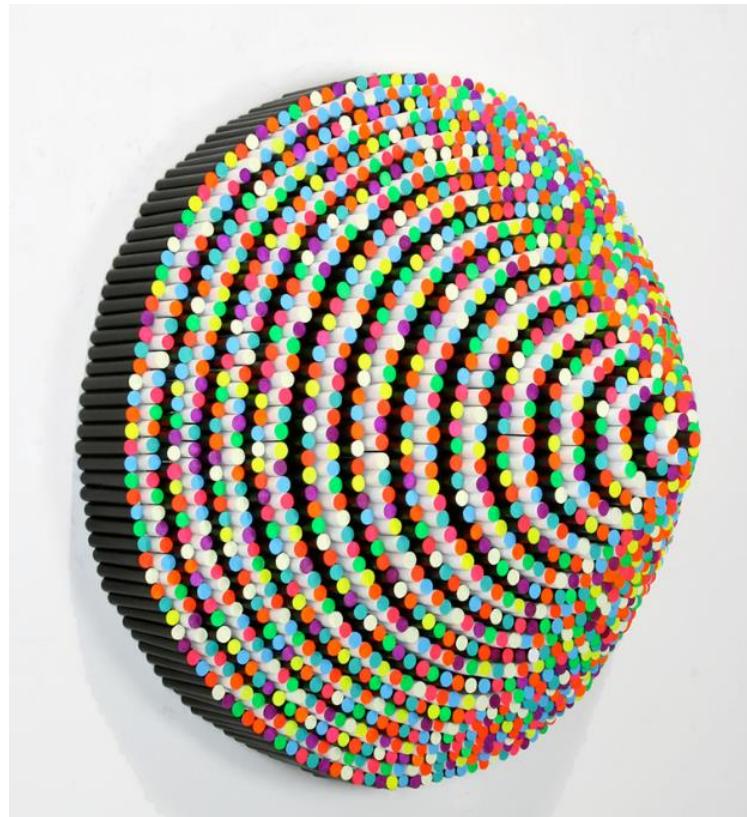
Tovar vyložený pred starinárstvom (Bratislava, 30.roky 20st.)

Stark James -

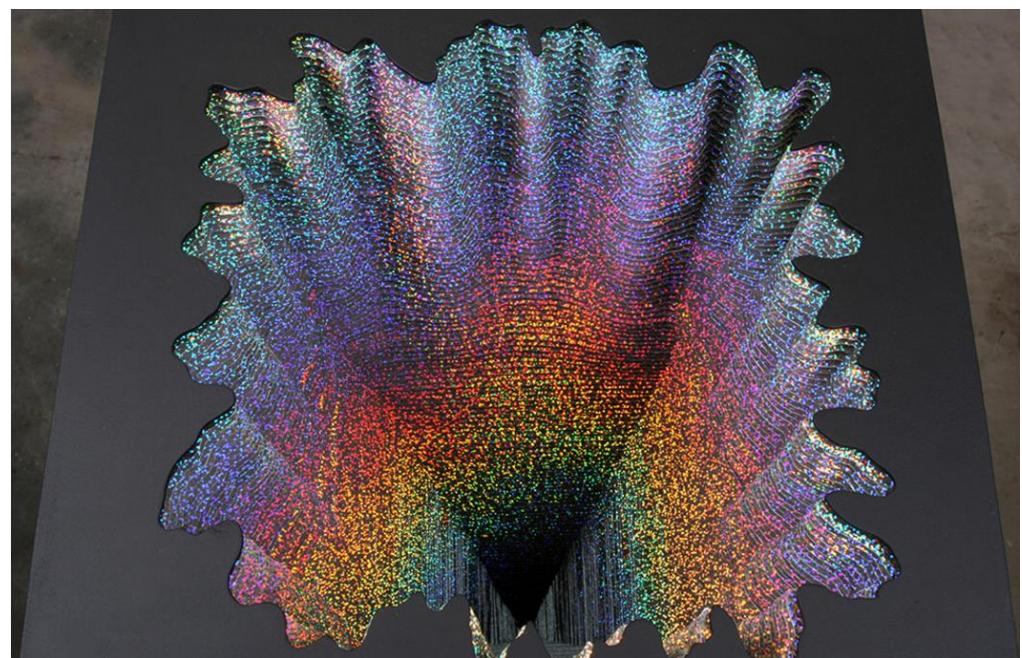
<http://www.wikigallery.org/wiki/artist44836/James-Stark/page-1>

Stark Jen - pozri *psychedelicé umenie*

<http://www.jenstark.com/>

J. Stark: Trojice (drevené kolíky, akrylová farba, živica, psychedelické umenie, 2011)

J. Stark: Holografický štvorec (detail, penová doska, holografický papier, lepidlo, drevo, akryl, farba, psychedelické umenie, 2012)

J. Stark: Podstavec (rezaný papier, papier, penové jadro, psychedelické umenie, 2011)

J. Stark: Kozmická loď (detail, psychedelické umenie, farebný papier, penová doska, akrylová farba, drevo, 2015)

J. Stark: Kozmická loď (psychedelické umenie, farebný papier, penová doska, akrylová farba, drevo, 2015)

starlit - svetlo modrá odroda zirkonu; pozri *drahokamy a polodrahokamy*